CURS 2

Logică Matematică şi Computaţională

FMI · Denisa Diaconescu · An universitar 2018/2019

PRELIMINARII - CONTINUARE

Definiţie.

O funcţie este un triplet (A, B, R), unde A şi B sunt mulţimi, iar $R \subseteq A \times B$ este o relaţie cu proprietatea că pentru orice $a \in A$ există un unic $b \in B$ cu $(a, b) \in R$.

Vom nota o funcţie (A, B, R) prin $f : A \to B$, simbolul f având semnificaţia: fiecărui element $x \in A$ îi corespunde un singur element $f(x) \in B$ a.î. $(x, f(x)) \in R$.

Spunem că $f : A \to B$ este definită pe A cu valori în B, A se numeşte domeniul de definiţie al funcţiei f şi B domeniul valorilor lui f.

Definiţie.

O funcţie parţială de la A la B este o funcţie $f : C \to B$, unde C este o submulţime a lui A.

Notaţie.

- B^A este mulţimea funcţiilor de la A la B.
- Fie $f : A \to B$ o funcţie, $X \subseteq A$ şi $Y \subseteq B$.
  - $f(A)$ este imaginea lui f.
  - $f(X) = \{f(x) \mid x \in X\}$ este imaginea directă a lui X prin f
  - $f^{-1}(Y) = \{x \in X \mid f(x) \in Y\}$ este imaginea inversă a lui Y prin f.

Definiţie.
Fie $f : A \to B$ o funcţie.

- f este injectivă dacă pentru orice $x_1, x_2 \in A$, $x_1 \neq x_2$ implică $f(x_1) \neq f(x_2)$ (sau, echivalent, $f(x_1) = f(x_2)$ implică $x_1 = x_2$).
- f este surjectivă dacă pentru orice $y \in B$ există $x \in A$ a.î. $f(x) = y$ (sau, echivalent, $f(A) = B$).
- f este bijectivă dacă f este injectivă şi surjectivă.

Definiţie.
Fie $f : A \to B$ şi $g : B \to C$ două funcţii. Compunerea lor $g \circ f$ este definită astfel:

$$g \circ f : A \to C, \quad (g \circ f)(x) = g(f(x)) \text{ pentru orice } x \in A.$$

Funcţia identitate a lui A este funcţia $1_A : A \to A$, $1_A(x) = x$.

Definiţie.
O funcţie $f : A \to B$ este inversabilă dacă există $g : B \to A$ astfel încât $g \circ f = 1_A$ şi $f \circ g = 1_B$.

Exerciţiu.
O funcţie este bijectivă ddacă este inversabilă.

Definiţie.
Spunem că A este echipotentă cu B dacă există o bijecţie $f : A \to B$. Notăm acest fapt prin $A \sim B$.

Exerciţiu.
A este echipotentă cu B ddacă B este echipotentă cu A.
De aceea, spunem de obicei că A şi B sunt echipotente.

Definiţie.
Fie A, T mulţimi a.î. $A \subseteq T$. Funcţia caracteristică a lui A în raport cu T este definită astfel:

$$\chi_A : T \to \{0,1\}, \quad \chi_A(x) = \begin{cases} 1, & \text{dacă } x \in A \\ 0, & \text{dacă } x \notin A \end{cases}$$

Proprietăţi.
Dacă A, $B \subseteq T$ şi $x \in T$ atunci

$$\begin{aligned} \chi_{A\cap B}(x) &= \min\{\chi_A(x), \chi_B(x)\} = \chi_A(x) \cdot \chi_B(x) \\ \chi_{A\cup B}(x) &= \max\{\chi_A(x), \chi_B(x)\} = \chi_A(x) + \chi_B(x) - \chi_A(x) \cdot \chi_B(x) \\ \chi_{\overline{A}}(x) &= 1 - \chi_A(x). \end{aligned}$$

Fie I o mulţime nevidă.

Definiţie.

Fie A o mulţime. O familie de elemente din A indexată de I este o funcţie $f : I \to A$. Notăm cu $(a_i)_{i\in I}$ familia $f : I \to A$, $f(i) = a_i$ pentru orice $i \in I$. Vom scrie şi $(a_i)_i$ sau (a_i) atunci când I este dedusă din context.

Definiţie.

Dacă fiecărui $i \in I$ îi este asociată o mulţime A_i, obţinem o familie (indexată) de mulţimi $(A_i)_{i\in I}$.

Fie $(A_i)_{i\in I}$ o familie de submulţimi ale unei mulţimi T. Reuniunea şi intersecţia familiei $(A_i)_{i\in I}$ sunt definite astfel:

$$\begin{aligned}
\bigcup_{i\in I} A_i &= \{x \in T \mid \text{ există } i \in I \text{ a.î. } x \in A_i\} \\
\bigcap_{i\in I} A_i &= \{x \in T \mid x \in A_i \text{ pentru orice } i \in I\}
\end{aligned}$$

Fie I o mulţime nevidă şi $(A_i)_{i\in I}$ o familie de mulţimi.

Definiţie.

Produsul cartezian al familiei $(A_i)_{i\in I}$ se defineşte astfel:

$$\begin{aligned}\prod_{i\in I} A_i &= \left\{ f : I \to \bigcup_{i\in I} A_i \mid f(i) \in A_i \text{ pentru orice } i \in I \right\} \\ &= \{(x_i)_{i\in I} \mid x_i \in A_i \text{ pentru orice } i \in I\}.\end{aligned}$$

Pentru orice $j \in I$, funcţia $\pi_j : \prod_{i\in I} A_i \to A_j, \pi_j((x_i)_{i\in I}) = x_j$ se numeşte proiecţie canonică a lui $\prod_{i\in I} A_i$. π_j este surjectivă.

Exerciţiu.

Fie I, J mulţimi nevide. Atunci

$$\bigcup_{i\in I} A_i \times \bigcup_{j\in J} B_j = \bigcup_{(i,j)\in I\times J} A_i \times B_j \text{ şi } \bigcap_{i\in I} A_i \times \bigcap_{j\in J} B_j = \bigcap_{(i,j)\in I\times J} A_i \times B_j.$$

Fie $n \geq 1$ un număr natural, $I = \{1, \ldots, n\}$ şi $A_1, \ldots, A_n \subseteq T$.

- $(x_i)_{i \in I} = (x_1, \ldots, x_n)$, un n-tuplu (ordonat)
- $\bigcup\limits_{i \in I} A_i = \bigcup\limits_{i=1}^{n} A_i$ şi $\bigcap\limits_{i \in I} A_i = \bigcap\limits_{i=1}^{n} A_i$
- $\prod\limits_{i \in I} A_i = \prod\limits_{i=1}^{n} A_i = A_1 \times \cdots \times A_n$ şi $A^n = \underbrace{A \times \cdots \times A}_{n}$

Definiţie.

O relaţie n-ară între $A_1, \ldots, A_n$ este o submulţime a produsului cartezian $\prod_{i=1}^{n} A_i$. Dacă R este o relaţie n-ară, spunem că n este aritatea lui R.

O relaţie n-ară pe A este o submulţime a lui A^n.

Principiul bunei ordonări.
Orice submulţime nevidă a lui $\mathbb{N}$ are un cel mai mic element.

Principiul inducţiei.
Fie $S \subseteq \mathbb{N}$ astfel încât:

(i) $0 \in S$ şi

(ii) pentru orice $n \in \mathbb{N}$, dacă $n \in S$, atunci $n+1 \in S$.

Atunci $S = \mathbb{N}$.

Demonstraţie. Fie $S \subseteq \mathbb{N}$ a.î. (i) şi (ii) sunt adevărate. Presupunem că $S \neq \mathbb{N}$, deci $\mathbb{N} \setminus S \neq \emptyset$. Fie n_0 cel mai mic element din $\mathbb{N} \setminus S$. Din (i) rezultă că $n_0 \neq 0$. Deoarece $n_0 - 1 \in S$, din (ii) rezultă că $n_0 \in S$. Am obţinut o contradicţie. Prin urmare, $S = \mathbb{N}$. $\square$

Observaţie.
Principul bunei ordonări şi principiul inducţiei sunt echivalente.

Principiul inducţiei (forma tare).

Fie $S \subseteq \mathbb{N}$ astfel încât:

(i) $0 \in S$ şi

(ii) pentru orice $n \in \mathbb{N}$, dacă $\{0, 1, \ldots, n\} \subseteq S$, atunci $n + 1 \in S$.

Atunci $S = \mathbb{N}$.

Demonstraţie. Aplicăm Principiul inducţiei pentru

$$S' = \{n \in \mathbb{N} \mid \{0, \ldots, n\} \subseteq S\}.$$

Obţinem $S' = \mathbb{N}$. Rezultă că, pentru orice $n \in \mathbb{N}$, $\{0, \ldots, n\} \subseteq S$, deci $n \in S$. Prin urmare, $S = \mathbb{N}$. $\square$

Fie $P : \mathbb{N} \to \{0, 1\}$ un predicat (o proprietate).
$P(n) = 1$ înseamnă că $P(n)$ este adevărat.

Principiul inducţiei.

- Pasul iniţial. Verificăm că $P(0) = 1$.
- Ipoteza de inducţie. Presupunem că $P(n) = 1$, unde $n \in \mathbb{N}$.
- Pasul de inducţie. Demonstrăm că $P(n + 1) = 1$.

Concluzie: $P(n) = 1$ pentru orice $n \in \mathbb{N}$.

Principiul inducţiei (forma tare).

- Pasul iniţial. Verificăm că $P(0) = 1$.
- Ipoteza de inducţie. Pres. că $P(k) = 1$ pentru orice $k \leq n$, unde $n \in \mathbb{N}$.
- Pasul de inducţie. Demonstrăm că $P(n + 1) = 1$.

Concluzie: $P(n) = 1$ pentru orice $n \in \mathbb{N}$.

Definiţie.
O mulţime A este numărabilă dacă este echipotentă cu $\mathbb{N}$.
O mulţime finită sau numărabilă se numeşte cel mult numărabilă.

Propoziţie.

(i) Orice submulţime infinită a lui $\mathbb{N}$ este numărabilă.

(ii) Reuniunea unei familii cel mult numărabile de mulţimi numărabile este mulţime numărabilă.

(iii) $\mathbb{Z}$ şi $\mathbb{Q}$ sunt numărabile.

(iv) Produsul cartezian al unei familii cel mult numărabile de mulţimi numărabile este mulţime numărabilă.

Demonstraţie. Exerciţiu.

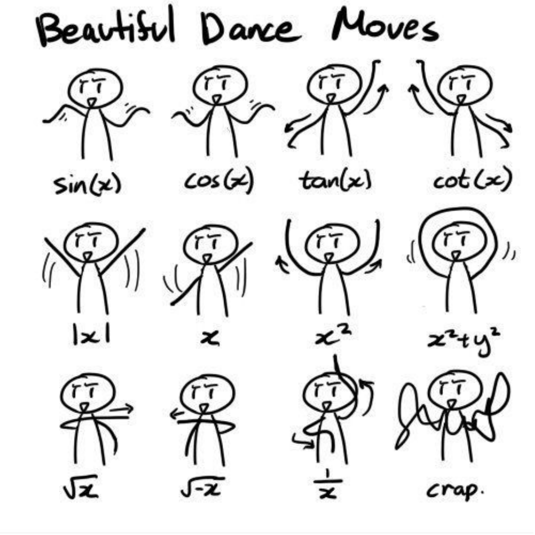

Pe data viitoare!

Conţinutul tehnic al acestui curs se regăseşte în cursul de *Logică Matematică şi Computaţională* al prof. Laurenţiu Leuştean din anul universitar 2017/2018.